

LA NOSTRA SOCIETAT I EL TABAC

El Museu ha organitzat aquest curs els III PREMIS A TREBALLS D'ESTUDIANTS SOBRE ELS POBLES DEL MONTGRÍ I DEL BAIX TER I EL SEU ENTORN.

Els guanyadors d'aquesta convocatòria han estat els treballs «La nostra societat i el tabac», de Cristina Pallí, Àngela Radressa, Mercè Batlle, Miquel Sampol, Lluís Peraferrer i Susagna Prat; i «Demografia, vivenda i costums populars d'Ullastret», de Marta Domènech, Adrià Marull, Judith Mascarós i Jordi Ventura.

El Jurat també va acordar reconèixer l'esforç dels autors de la resta dels treballs presentats, que són: «Oficis a punt o ja perduts a l'Empordà», d'Olga Gusó i Cecília Barnosell; «El Baix Empordà», d'Olga Figa, Anna M. Sibel i Anna Peraferrer; i «Història d'un tren», de Montserrat Pardo.

Cal fer esment que tots aquests treballs han estat fets per alumnes de BUP del Col·legi Sant Miquel de Torroella de Montgrí i han estat dirigits per la professora Sra. Isabel Amagat.

Presentació

Us presentem una part del treball «La nostra societat i el tabac». Correspon a les enquestes realitzades a Torroella i les conclusions a què van arribar els autors.

Aquestes enquestes es van portar a terme entre els mesos de març i d'abril d'enguany, a tres nivells: entre els alumnes de BUP i COU del Col·legi Sant Miquel i de l'Institut de Batxillerat de Torroella, entre les persones de Torroella (pel carrer) i a la Llar del Jubilat «El Recer». Finalment, els autors també van anar a visitar els estancs de la vila i tots aquells establiments amb autorització per a la venda de tabac.

Mostra de les enquestes

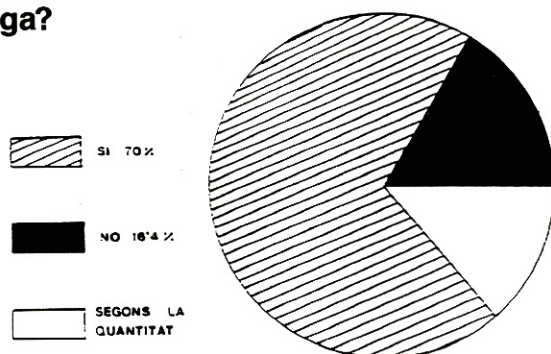
Aquestes són les dues enquestes que es van passar entre els alumnes dels centres esmentats i les persones del carrer. A la Llar del Jubilat se'n va passar una altra que contenia dades d'aquestes dues.

1) SEXE ☐ HOME ☐ DONA	2) ESTAT CIVIL ☐ SOLTER / A ☐ CASAT / DA	3) EDAT 4) PROF.
☐ NO FUMADOR / A ☐ FUMADOR / A ACTIU / VA ☐ FUMADOR / A EN OCASIONS ESPECIALS ☐ HE DEIXAT DE FUMAR ☐ M'AGRADA FUMAR PERÒ NO PUC		6) EDAT EN QUÈ VA COMENÇAR A FUMAR HA INTENTAT DEIXAR-HO? ☐ SÍ, PERÒ NO PUC ☐ NO.
PER QUÈ FUMA VOSTÈ? ☐ PER VICI ☐ PER NERVIS ☐ PER NO SER MENYS ☐ PER GUST ☐ PER COSTUM ☐ NO HO SÉ		
QUÈ FUMA VOSTÈ? ☐ CIGARRETS ☐ CIGARS ☐ PIPA		NOMBRE QUE SE'N FUMA (al dia) ☐ ROS ☐ NEGRE

OPINIÓ DEL TABAC	
ÉS UNA DROGA? ☐ SÍ ☐ NO ☐ NS / NC ☐ Segons la quantitat	ESTÀ BÉ FUMAR EN LLOCS PÚBLICS? ☐ SÍ ☐ NO ☐ NS / NC
ÉS FUMADOR PASSIU? ☐ SÍ ☐ NO ☐ NS / NC ☐ Sóc fumador actiu	EL MOLESTA QUE FUMIN A PROP SEU? ☐ SÍ ☐ NO ☐ NS / NC
LI MOLESTA QUE LI DEMANIN QUE NO FUMI? ☐ SÍ ☐ NO ☐ NS / NC	
QUÈ OPINA DEL TABAC?	

A continuació us presentem els resultats que hem obtingut una vegada avaluades les diferents respostes a les preguntes formulades.

És una droga?

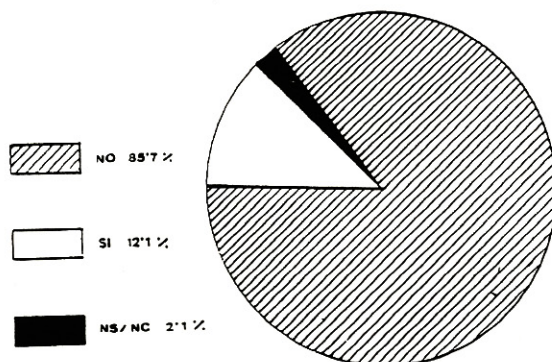

Segons aquest gràfic podem dir que el 70% de la població entrevistada considera que el tabac és una droga, perquè crea dependència i tot i que molts dels fumadors entrevistats han intentat deixar de fumar, no ho han aconseguit.

Igualment, la majoria de la gent que afirma que el tabac no és una droga —un 16,4%— són fumadors que poden deixar-lo quan volen.

Un 13,6% creu que va en funció de la quantitat que se'n pren, opinió compartida per molta gent que considera que amb control, el tabac no crea dependència.

Està bé fumar en locals públics?

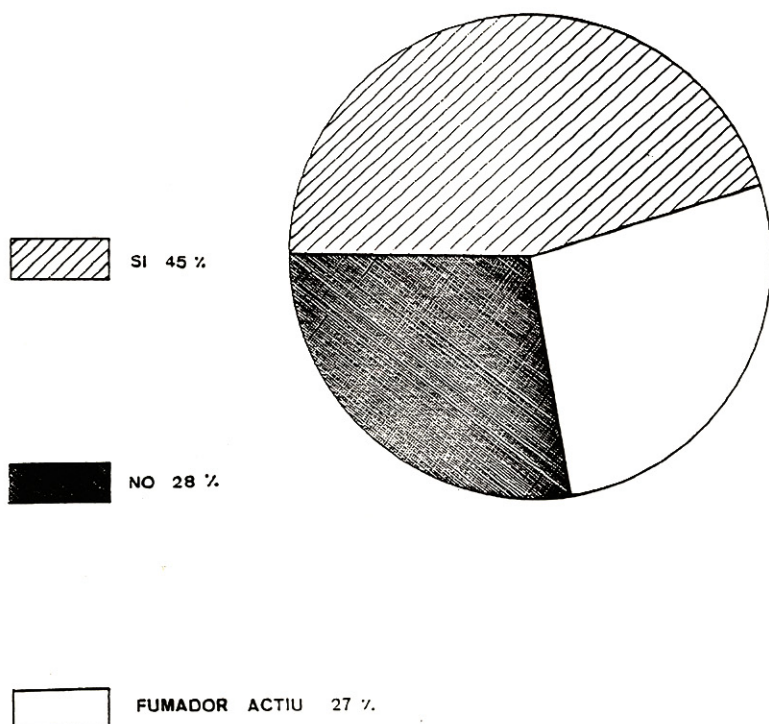

En el següent gràfic es planteja la qüestió de si és lícit o no fumar en locals públics. L'enquesta va donar un clar avantatge a aquells que consideraven del tot inconcebible aquesta pràctica amb un percentatge del 85,7%. Així i tot, molts d'aquests afegien que en locals airejats o grans era possible l'ús del tabac.

Un 12,1% de la població enquestada afirmà que considerava del tot normal fumar en locals públics (botigues, museus, bars,...).

Finalment un 2,1% no va saber donar-nos una resposta a la pregunta:

És fumador passiu?

El fumador passiu, anomenat també «fumador involuntari» pels anglosaxons, és la persona que sense fumar es troba sotmesa al fum del tabac com a conseqüència del fet que unes altres persones fumen al voltant seu.

Seguint aquesta definició, tots seriem fumadors passius, ja que estem dins una societat on el fumar és un hàbit.

Nosaltres hem seguit el criteri de considerar fumadors passius només aquelles persones que en el seu ambient més pròxim hi ha alguna persona que fumi.

Entre les persones enquestades hem distingit:

— Fumadors actius; són aquelles persones que fumen, tant si ho fan habitualment com en ocasions especials.

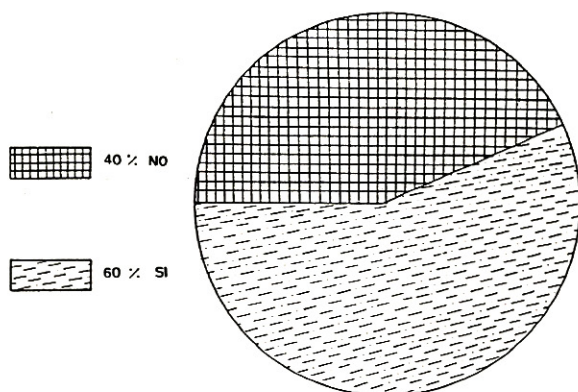
Representen un 27% de les persones enquestades.

— Fumadors passius: si ens fixem en la gràfica, observarem que un 45% dels enquestats no fumen, però estan en contacte directe amb una persona fumadora de la qual «s'empassen» el fum. La resta, un 27,9% no són ni actius ni passius.

En molts casos, el fumador passiu pot arribar a una exposició més elevada que el mateix fumador, ja que respira el fum sense filtre.

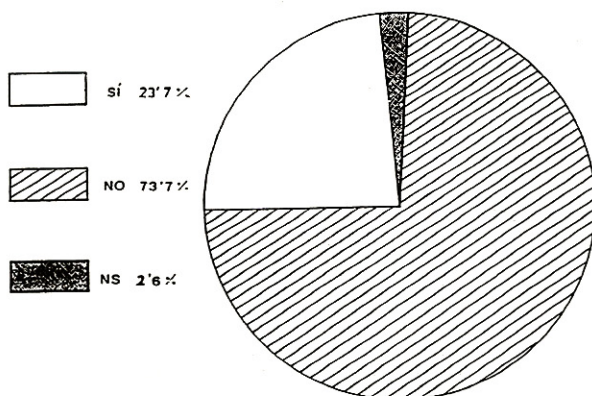
La pressió social

LI MOLESTA QUE FUMIN A PROP SEU?

Amb aquesta pregunta hem pogut comprovar que a la majoria de no fumadors els molesta que fumin al seu costat (un 60%), mentre que un 40% resten indiferents o fins i tot els agrada si el tabac és bo.

LI MOLESTA QUE LI DEMANIN QUE NO FUMI?

Aquesta pregunta de l'enquesta, només formulada als fumadors, ens ha donat una visió sobre què els sembla quan la gent els demana que no fumin. L'objectiu era saber si els fumadors estan molestos per l'oposició dels no fumadors.

Un 73% ens va contestar que no els molestava en absolut parar de fumar si els ho demanaven, demostrant el fet que els fumadors veuen que en moltes ocasions estan molestant els altres.

Per contra, el 23% no accepten que siguin els altres els que diguin quan i on han de fumar. Ja per últim vam trobar-nos amb un 2,6% que es mostraven indiferents a la pregunta.

Tot i això, els resultats són bastant tranquil·litzadors, ja que deixen veure que entre els fumadors i els no fumadors no hi ha gaires tensions.

Conclusió

En aquest apartat hem intentat conèixer l'actitud de la població davant el tabac. Els no fumadors, tot i que estan en contra del tabac i que a la majoria els molesta que fumin a prop seu, no prenen una actitud intolerant envers els que fumen; és a dir, que mentre els respectin la seva llibertat a respirar aire pur, ells respecten la llibertat dels fumadors.

Els fumadors són bastant conscients que el seu hàbit pot molestar els altres; prenen, per tant, una actitud de consideració envers l'altra gent, parant de fumar quan algú els ho demana, apagant el cigarret per iniciativa pròpia segons el local on entren, o bé demanant permís abans d'encendre el cigarret.

Anys enrera fumar a pertot era freqüent i normal; ningú no havia de donar explicacions.

Actualment, per les campanyes contra el tabac, la nova consciència de la societat, etc, molts fumadors se senten pressionats, ja que saben que cada vegada sorgeixen més veus d'inconformitat amb el tabac.

Com a anècdota citem el cas d'un fumador que quan li vam preguntar per què fumava, ens va contestar: «jo no fumo per vici, fumo per gust; perquè ho veieu, em fumaré un cigarret davant vostre mentre em feu l'enquesta», tirant-nos el fum a la cara. Aquesta resposta mostra una actitud «defensiva» davant el que consideren l'atac de la societat.

Què opina el poble del tabac?

En aquest últim apartat, cada persona ha donat la seva opinió. De 140 persones enquestades hem recollit unes 160 respostes. Així doncs, tots els tants per cent que donem a continuació van referits a les 160 opinions totals.

A més, com que demanàvem brevetat en la resposta, cadascú ressaltava el que creia més important.

Segons aquestes observacions, veiem que l'opinió majoritària és que fumar és perjudicial per a la salut; un 27% destaca aquest fet com a més important.

Un 15% creu que el tabac no hauria d'existir, no s'hauria de vendre, que s'hauria de suprimir, i similars.

Un 11,75% destaca que el tabac és una droga, que crea dependència, que és un hàbit, etc.

Un 10,6% creu que més que una droga és un vici.

Un 8,75% assegura que el que cal és llibertat. Els fumadors demanen llibertat per fumar, i els no fumadors la demanen per no haver-se d'empassar el fum dels altres.

També el 8,75% dels enquestats no troba sentit, ni cap aspecte positiu, al fet de fumar, no hi troben res de bo.

Un 6,25% afirma que el tabac és un negoci.

Algunes veus estan a favor del tabac perquè dóna molts llocs de treball i produeix molts beneficis.

Altres no creuen just que per aconseguir aquests ingressos i llocs de treball s'hagi de malmetre la salut dels altres.

Finalment, algunes persones protesten perquè creuen que com a vici és massa barat i que si el tabac s'encarís potser fumaria menys gent.

Un 5,6% dels entrevistats asseguren que controlant la quantitat que se'n fuma el tabac no és perjudicial i no crea dependència.

Un 3,25% opina que el tabac molesta, sobretot el fum. Hem trobat algunes opinions que creiem dignes de ressaltar: dues persones afirmen que el tabac és bo per a la salut i dues més diuen que és molt relaxant.

També s'ha dit que fumar és cremar i llançar salut, així com que el jovent hauria de tenir més informació.

Algunes persones creuen que es fuma per quedar a un nivell més alt, que el tabac va ser un signe d'alliberació de les dones, i que molts homes fumen per semblar més virils.

També es va apuntar que fumar és una forma d'evasió d'algun altre problema, ja que va molt lligat al caràcter i a la personalitat; per tant, és típic de persones nervioses i insegures, que fumin per tenir alguna cosa a les mans o passar l'estona.

Una opinió mèdica

Per tal de recollir també l'opinió d'un metge, vam entrevistar el Dr. Martí Vidal, que amablement va contestar totes les nostres preguntes.

— *En primer lloc, ens agradaria saber si hi ha raons mèdiques per considerar el tabac una droga.*

— Bé, el tabac es considera una droga ja que s'ajusta a la seva definició: «droga és tota substància que provoca alteracions a l'organisme i que crea dependència».

— *Quines malalties més freqüents es troba a causa del tabac?*
— El tabac provoca moltes malalties, però amb les que em trobo més sovint són:

- Bronquitis crònica
- Bronquitis aguda (als fumadors, els costipats se'ls compliquen)
- Càncer (pulmó, llengua, laringe, faringe, estòmac...)
- Gastritis

S'ha de tenir en compte que el tabac sol anar molt lligat amb altres drogues acceptades per la societat, com ara l'alcohol; el tabac en combinació amb l'alcohol fa molt de mal a l'estòmac, més encara si s'hi afageix l'efecte del cafè.

— *Efectes que produeix (si és relaxant, si provoca més nervis, problemes de personalitat, etc.).*

— El tabac no calma, no té cap substància relaxant; és el fet de tenir alguna cosa a les mans o d'encendre un cigarret.

A més, personalment crec que a moltes persones els treu l'angoixa, els ajuda a començar una conversa... (aquest fet depèn molt de la persona i del seu caràcter).

— *Quins sectors de gent creu que fumen més?*

— Anys enrera, el sector de la societat que fumava més, curiosament era el personal sanitari; es fumava als consultoris i als hospitals (ara es fuma en llocs reservats). L'actitud d'aquest sector és molt important, per l'exemple que dona a la societat.

Abans els joves fumaven per semblar més grans; no hi havia campanyes contra el tabac i es podia fumar pertot arreu.

Crec que actualment no es fuma tant, el jovent es consciencia, hi ha campanyes... està passant de moda.

M'he trobat amb casos de fumadors de tota la vida que ara intenten deixar de fumar.

Si vols vendre salut, s'ha de donar exemple, no s'ha de fumar en llocs públics.

— *Rep alguna classe d'informació (campanyes, prospectes) per part de l'Administració?*

— La Generalitat va fer una campanya molt forta contra el tabac, però el problema és que no hi ha gaires campanyes continuades de prevenció; en calen més de petites però continuades.

Moltes campanyes són fetes per associacions privades.

— *El fet de fumar, pot ser gaire perjudicial per a tota la societat, en general?*

— L'efecte del tabac sobre el fumador passiu està poc estudiat, però és menor que per al que fuma.

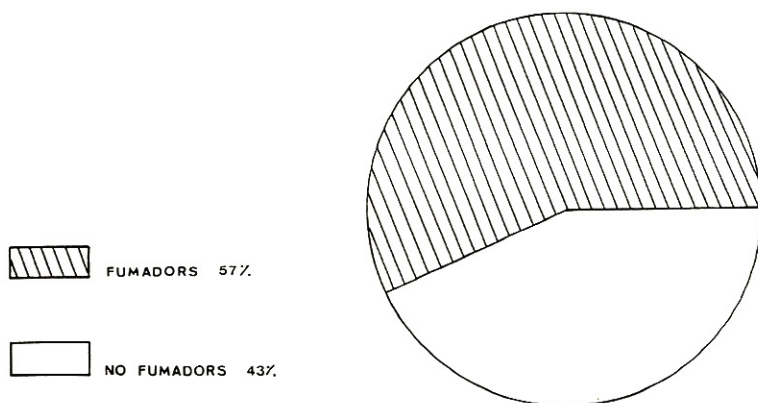
La societat a vegades pot exercir pressió sobre els fumadors per tal que no fumin. Hi ha països com els EE.UU. on és la mateixa societat la que els pressiona, causant una actitud de rebuig.

— *Les preguntes anteriors, si bé eren personals han estat contestades des d'un punt de vista més mèdic; però ara ens agradaria saber la seva opinió del tabac i naturalment si fuma o no.*

— Primerament he de dir que fa 5 mesos que he deixat de fumar. Era un fumador actiu, un paquet i mig al dia, sense filtre. No vaig deixar de fumar per malaltia sinó perquè vaig trobar que era una pèrdua de diners i salut.

Crec que fumar és un mal vici i s'hauria d'eliminar. Per fer-ho, jo no el prohibiria —perquè la prohibició molt sovint estimula— sinó que el pujaria de preu. Molta gent no sap que l'alcohol i el tabac comporten un alt cost social. El negoci el fa l'Estat i les companyies tabacaleres, però ho paguem entre tots; si algú està malalt i va a la Seguretat Social, som tots que ho paguem; és com si l'Estat subvencionés a les companyies tabacaleres.

El tabac entre els estudiants

Gràcies a unes enquestes realitzades pels alumnes de Tècniques de Comunicació de Segon de l'Institut de Torroella, i a unes altres fetes per nosaltres mateixos al Col·legi Sant Miquel, hem realitzat un estudi sobre el tabac a les escoles entre els alumnes de B.U.P. i C.O.U. Cal esmentar que en el Col·legi Sant Miquel no és permès fumar dins el recinte escolar mentre que a l'Institut sí.

L'enquesta ha estat contestada per 360 estudiants, 139 dels quals eren nois i 221 noies.

D'aquests 360 alumnes, 204 declaren haver fumat. Cal especificar que nosaltres hem considerat fumadors tant els habituals com els circumstancials. Els fumadors representen un 57% i els no fumadors un 43% del total d'enquestats. Hem de dir que hem estat objecte de burla per part d'un sector dels estudiants enquestats. Per aquest fet, les seves respostes no han estat considerades i per tant no podem assegurar una total exactitud.

En una de les qüestions realitzades els preguntàvem a quina edat havien començat a fumar. La mitjana d'edat en què les noies comencen a fumar se situa entre els 14 i 15 anys. En canvi els nois són una mica més precoços i comencen a fumar entre els 13 i 14 anys.

Per majoria absoluta, els nostres joves jumen preferentment ros (cigarrets, és clar).

I ens arrisquem a dir que a la majoria de les festes i balls, sempre corre algú fumant un «porro».

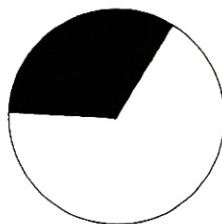
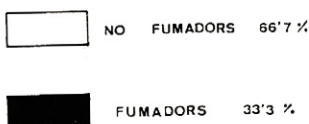
Per altra banda, hem de dir que la majoria dels joves fumadors no poden ser considerats «viciats» ja que hi ha un nombre petit que fumen més d'un paquet diari.

Els altres solen fumar d'uns 2 o 3 cigarrets al dia fins a 10 o 12.

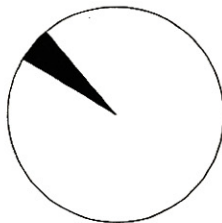
El fet que hi hagi més fumadors que no fumadors reflecteix que el tabac no està passant de moda, almenys entre els estudiants, ja que continua essent un símbol de superioritat entre alguns d'ells.

El tabac a la Llar dels Jubilats

homes

dones

Per tal d'aconseguir una mostra sobre el tabac a la 3a edat, vam fer una enquesta a la Llar de Jubilats. Ens vam assabentar que actualment està prohibit fumar a tot el Recer, menys a la sala de fumadors.

Abans s'hi podia fumar, però un grup de jubilats no fumadors va recollir firmes per tal de presentar una queixa a la Generalitat.

La Generalitat va manar construir una sala especial per als fumadors, perquè els no fumadors no es veiessin perjudicats. Un dilluns a la tarda (quan ens digueren que hi havia més gent) enquestàrem un a un els avis del Recer. Quant als homes, ens trobàrem amb un 66,7% de no fumadors; però de tots ells, la majoria havia fumat i s'havia vist obligada a deixar-ho per raons de salut.

El 33,3% dels homes enquestats ens van contestar que fumaven des de petits i que no ho podien deixar, tot i que a algun d'ells els metges els havien prohibit fumar.

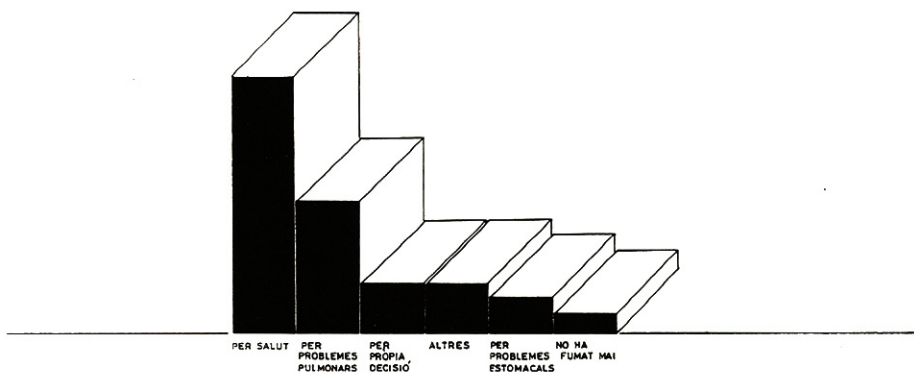
Entre les dones, un 95% no fumen ni han fumat mai; un 5% fuma actualment.

Entre la joventut la diferència entre homes i dones és pràcticament nul·la, la qual cosa contrasta amb la gran diferència entre la gent de la 3a edat.

Hem considerat adequat especificar les causes per les quals la gran majoria dels avis que abans eren fumadors ara no fumen. En aquest estudi no hem considerat a les dones, ja que cap de les enquestades és fumadora.

No ha estat cap sorpresa veure que dels 33 enquestats, 26 ho han deixat per problemes de salut; 3 per voluntat pròpia, 3 més per altres raons no especificades, i només 1 persona de les enquestades no ha fumat mai.

A continuació, hem elaborat un diagrama de barres, on s'especifica per quins problemes de salut molts avis han deixat de fumar.

Comercialització del tabac a Torroella

La venda de tabac es realitza normalment en els establiments anomenats estancs. A Torroella de Montgrí només n'hi ha dos.

Per tenir una idea més exacte sobre el consum del tabac aquí a Torroella i sobre el negoci que aquest fet comporta, hem fet unes preguntes al dependent de l'estanc situat en el carrer d'Ullà.

— *Referent al sexe dels clients, els compradors són majoritàriament homes o dones?*

— Bé, crec que no hi ha un sector majoritari, sinó que el consum de tabac està molt igualat entre els homes i les dones. Ara bé m'arrisco a dir que les que ens vénen a comprar més són les dones.

— *Entre els compradors, predominen els joves, adults o grans?*

— Evidentment predomina el sector adult de la societat, encara que la quantitat de compradors grans no es menyspreable.

— *Amb això hem d'entendre que els joves no consumeixen tant de tabac?*

— No, només vull dir que en comparació amb els altres grups d'edats, els joves en consumeixen en menor quantitat. Segurament es deu al fet que els fumadors adults ja estan més «enganxats» i la quantitat que fumen és molt superior a la dels joves.

— *Actualment es ven més tabac ros o negre? Quines marques?*
 — En conjunt es ven més tabac ros i les marques capdavanteres són sens dubte Marlboro, Fortuna i Winston. En el tabac negre destaca la marca Ducados, però no tant com abans.

— *Així doncs, abans es consumia més el tabac negre? Per què ara ja no?*
 — Tothom sap que anys enrera el tabac negre era el més consumit en el nostre país, segurament per ser el més econòmic. Ara bé, amb l'arribada massiva d'estrangers es va inculcar la moda cap el tabac ros. Tot això, s'ha vist afavorit per una gran publicitat de les grans empreses (i ja sabem com pot influir la publicitat).

— *Ja per acabar ens agradaria saber si són certs els rumors que diuen que fumar està passant de moda.*

— Bé, jo el que sé del cert és que la venda de tabac en els últims anys ha augmentat considerablement i puc dir que aquests rumors, almenys referents al consum, són falsos.

Aquestes contestes han estat comprovades en gran part per nosaltres mateixos. Per fer-ho ens vam passar, per torns, tota una jornada laboral en els dos estancs, controlant la gent que comprava tabac.

Dels compradors n'anotàrem el sexe, l'edat i la marca de cigarrets, de cigars o de tabac de pipa que adquiria.

No va ser cap sorpresa observar que les marques més venudes al llarg del dia havien estat Marlboro, Fortuna i Winston de tabac ros i Ducados i Camel de negre.

Un fet que ens va agradar molt va ser que quan entraven menors de 16 anys a comprar tabac, segurament per als seus pares, els dependents no els servien, tal com estableix la llei.

Prova als estancs

ESTANC NÚM. 1

INDIVIDUS	HOMES	DONES	TOTAL
JOVES	7	8	15
ADULTS	52	44	96
GRANS	13	6	19

TOTAL INDIVIDUS 130

ESTANC NÚM. 2

INDIVIDUS	HOMES	DONES	TOTAL
JOVES	19	15	34
ADULTS	60	46	106
GRANS	23	5	28

TOTAL INDIVIDUS 168

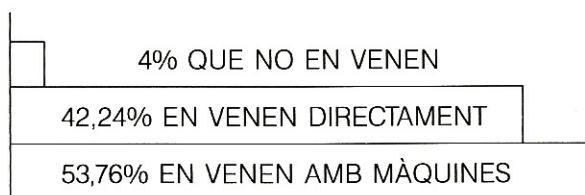
Per tenir una total informació dels llocs de venda de tabac, vam demanar un llistat de bars, restaurants, ...a l'Ajuntament de Torroella de Montgrí.

Seguint aquest llistat, hem realitzat un estudi sobre la quantitat de locals (bars, restaurants, pubs) que utilitzen el tabac com un negoci lucratiu.

A més a més, hem diferenciat aquells establiments en què la venda del tabac es realitza mitjançant màquines automàtiques i aquells en què el despatxen els mateixos cambrers.

D'un total de 25 locals, 24 venen tabac (96%) i només un no en ven (4%).

Entre aquests 24 locals un 53,76% realitza la venda de tabac mitjançant màquines automàtiques; un 42,24% dels locals el venen directament als consumidors.

Conclusió

Hem escollit per al nostre treball un tema d'actualitat com és el tabac. És una droga acceptada per la societat actual; és un hàbit tan freqüent entre nosaltres que l'hem considerat oportú i atraient per realitzar-ne un estudi.

Hem obtingut les dades del treball únicament del nucli urbà de Torroella de Montgrí. Ens ha calgut sortir al carrer per aconseguir la informació necessària ja que sobre aquest tema ni l'Ajuntament ni el Museu disposaven de dades.

En les dades de les estadístiques reflectim, honestament, allò que hem obtingut; ara bé, com tota estadística, no es pot assegurar que siguin del tot fiables i se li ha d'acceptar un marge d'error.

L'estudi, tot i que ha estat realitzat per no-fumadors i que les nostres opinions, a vegades, agafin un to subjectiu, hem intentat de donar un enfocament crític i objectiu. En cap cas ha estat la nostra intenció retreure als fumadors.

Esperem que algú pugui treure profit d'aquest treball que amb més d'un entrebanc hem pogut tirar endavant.

Cristina Pallí - Àngela Radressa
Mercè Batlle - Miquel Sampol
Lluís Peraferrer - Susagna Prat

Bibliografia

Llibres utilitzats:

- Manual de prevenció i control del tabaquisme. Publicat per la Secretaria General Tècnica del Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1982.
- «El mundo del tabaco». Editorial Alhambra. Madrid, 1985.
- «Consecuencias del tabaco para la salud». Organització Mundial de la Salut. Ginebra, 1975.
- El tabaquisme a Catalunya. Publicat pel Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1983.
- Tabac i salut avui. Publicat pel Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, maig 1987.

Donem les gràcies per la seva col·laboració a l'Ajuntament de Torroella de Montgrí, als estancs, als bars, restaurants i altres locals públics, així com a la gent que ens ha ajudat contestant les nostres enquestes i entrevistes. Finalment, també donem les gràcies als alumnes de Tècniques de Comunicació de l'Institut de Torroella de Montgrí i al Col·legi Sant Miquel.